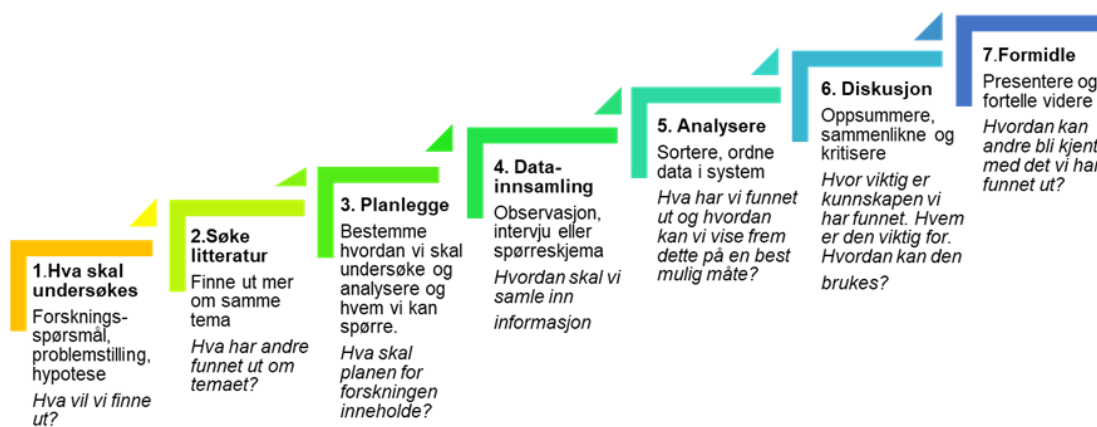

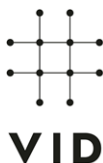
FORSKERKURS FOR UTVIKLINGSHEMMEDE

VEILEDER

May Østby (prosjektleder), Hege Bakken, Marie Therese Birkedal, Petter Bjørkmo, Lisa Malin Kleven Fløan, Jeanette Fjermestad, Tine Gladsø, Linda Grepperud, Even Grepperud, Mette Tindvik Hansen, Camilla Hopen, Anne-Marit Hubertus, Hilde Haaland, Iver Valved Korsvik, Gerd Hilde Lunde, Kari Megrund, Anders Midtsundstad, Sigrid Myklebost, Gunn Eva Solum Myren, Tove M. Ness, Ole Magnus Oterhals, Peter Paluga, Kristin Røvik, Sylvia Aasen, Britt-Evy Westergård, Aud Elisabeth Witsø, Ingrid Krohn Aasgård.

Mai 2022

VEILEDER TIL FORSKERKURS FOR PERSONER MED UTVIKLINGSHEMMING

Innledning med oppbygging av veilederen

Veilederen inneholder råd om hvordan forskerkurs kan gjennomføres.

Veilederen beskriver hvordan opplæringspakken kan brukes.

Opplæringspakken inneholder kunnskapsark, powerpointer som hører sammen med kunnskapsarkene, eksempler på øvelser som kan brukes på kursdager og eksempler på hjemmeoppgaver.

Kunnskapsark inneholder beskrivelser av temaer om forskning. Teksten er hentet fra litteratur om forskning og kunnskap forskere har.

PowerPoint inneholder samme temaer som kunnskapsarkene. Her er det også spørsmål og oppgaver som deltakere i kurset kan snakke om. PowerPointene kan lastes ned fra nettsiden og brukes i undervisningen. De kan gjøres om slik at de passer til egne kursdeltakere.

Øvelser og hjemmeoppgaver. Da kurset ble gjennomført første gangen, gjorde deltakerne flere øvelser på kursdagene. Mellom kursdagene gjorde de hjemmeoppgaver. Hjemmeoppgavene og øvelser på kurset finner du her: <https://naku.no/kunnskapsbanken/forskerkurs>. De er eksempler som kan tilpasses egen kursgruppe. Øvelser er viktige, de engasjerer og gir bedre forståelse av tema. Øvelser gir en god variasjon i kursdagen.

Husk å henvise til oss som har laget kurset

Vi er 28 personer som har brukt mange arbeidstimer i 3 år for å lage og prøve ut opplæringspakken. Vi er stolte av opplæringspakken som deles gratis med andre. Det er vanlig å vise til kilder, og det ber vi dere gjøre. Vi ber dere om å vise til oss når dere bruker materialet, også når dere tilpasser materialet til eget kurs. Vi setter pris på tilbakemeldinger fra alle som bruker kursmaterialet. For eksempel gode erfaringer og ting dere ikke synes var bra. På den måten kan vi gjøre kurset enda bedre.

Du kan lese mer om selve prosjektet i sluttrapporten som legges i prosjektbiblioteket til Stiftelsen Dam.

Vi som har laget kursmaterialet er: May Østby (prosjektleder), Hege Bakken, Marie Therese Birkedal, Petter Bjørkmo, Lisa Malin Kleven Fløan, Jeanette Fjermestad, Tine Gladsø, Linda Grepperud, Even Grepperud, Mette Tindvik Hansen, Camilla Hopen, Anne-Marit Hubertus,

Hilde Haaland, Iver Valved Korsvik, Gerd Hilde Lunde, Kari Megrund, Anders Midtsundstad, Sigrid Myklebost, Gunn Eva Solum Myren, Tove M. Ness, Ole Magnus Oterhals, Peter Paluga, Kristin Røvik, Sylvia Aasen, Britt-Evy Westergård, Aud Elisabeth Witsø, Ingrid Krohn Aasgård.

Bilder og tegninger i kursmaterialet.

Bilder og tegninger i kursmaterialet er hentet fra nettsiden Pixabay, <https://pixabay.com/no/> og illustrasjoner tegnet av Mari Østby Kjøll i boken «Inkluderende forskning sammen med personer med utviklingshemming. En metodebok» (Østby & Haugnes, 2019). Universitetsforlaget har godkjent dette.

I kurset er det en forskningstrapp og et bilde av en fisk som viser forskningsprosessen. Disse to kan brukes for å vise hvor i forskningsprosessen deltakerne på kurset er. Forskningstrappa viser det enkelte trinn i forskningsprosessen. Fisken viser prosessen et forskningsprosjekt går gjennom. Bruk dem begge i løpet av hele kurset. Start hver kursdag med å vise deltakerne hva de er ferdige med (repetisjon) og hva kursdagen i dag inneholder.

Måter å lære på

Det kan være lurt å undersøke hvordan den enkelte kursdeltaker lærer best. Om dere får gjort det før kurset, så blir det lettere å planlegge og legge til rette for den enkelte kursdeltaker.

Det er viktig å ha variasjon på hver kursdag, men ikke ha for mange temaer samme dag.

Ikke snakk hele tiden, men ha gruppearbeid og øvelser. Øvelser engasjerer og gjør det lettere å forstå et tema. Det er fint med øvelser der deltakerne kan bevege seg. Bruk for eksempel flere bord med en øvelse på hvert av bordene slik at de kan gå fra ett bord til det neste og øve seg på oppgaver. Øv med hverandre, intervju hverandre for å bli god til å stille spørsmål.

Veksle mellom store og små grupper. Samarbeid i små grupper gjør at alle kommer til ordet og samarbeider.

Legg opp til diskusjoner. Noen synes det er spennende å diskutere. Andre trenger å øve seg på å diskutere. Diskusjon er en viktig del av forskningsprosessen.

Legg opp til at deltakerne kan jobbe med eget forskningstema i kurset hvis det er mulig. De vil da kunne bruke det de lærer med en gang og kanskje få et resultat de kan dele med andre utenfor kurset.

Tekstene i kurset skal være lette å lese. Likevel vil noen trenge andre til å lese for seg. Bilder, teninger, symboler kan alle lese, bruk dette og snakk samtidig om hva de betyr

Bruk oppgaver for å lære. Sørg for at alle forstår oppgaver som gis, også de oppgavene de skal gjøre mellom kursdagene. Minn kursdeltakerne om oppgavene et par dager før de kommer på kurset og skal vise hva de har gjort hjemme.

Bruk video for å få variasjon. Det er mulig å vise video med lavere hastighet dersom de på filmen snakker veldig fort. Det gjøres ved å bruke innstillinger bak dette ikonet

Noen synes Google Scholar er spennende. Google Scholar er et sted på internett der det kan søkes etter forskning som er gjort tidligere. Flere av våre kursdeltakere brukte dette nettstedet også etter kurset.

Vær tålmodige, deltakerne er der for å lære. Hvis deltakerne opplever det for vanskelig, må det jobbes mer med å lage presentasjoner alle kan forstå.

Spør deltakerne hva de synes om kursdagen. Bruk det deltakerne sier til å gjøre neste kursdag enda bedre.

Råd til deg som skal holde kurset

Når kurset ble utviklet og gjennomført første gangen, fikk vi erfaringer som er nyttige for andre å vite om. Vi skrev referater og evaluerte underveis. I tillegg har prosjektgruppen snakket om hvilke råd vi mener er viktige å gi til andre som skal gjennomføre forskerkurset. Rådene likner andres råd om opplæring. Rådene er skrevet for både medforskere og forskere som samarbeider om å gjennomføre forskerkurset. Dette er rådene våre:

Bruk god tid

Flere av rådene handler om å bruke god tid. Når kurset starter, er det viktig å bruke tid på å bli kjent med hverandre. I hele kurset må det brukes nok tid på hvert tema til at alle henger med.

Det er ikke lurt å gå videre til neste tema før alle har sagt eller vist at de forstår tema det er snakket om, da blir det vanskelig å forstå hele forskningsprosessen og hvordan denne henger sammen.

Det må brukes tid på å lytte til hva kursdeltakerne sier. Gi deltakerne god nok tid til å tenke igjennom svarene når dere stiller spørsmål.

Pauser er viktig. Faste og hyppige pauser, men husk at noen kan trenge ekstra pauser. Dette kan henge sammen med hva kursdeltakerne jobber med. Om de bare sitter og lytter, er det nødvendig med pauser ofte. Hvis deltakerne jobber med en aktivitet og alle er ivrige kan det være færre pauser. Da er det viktig å ta pause før de blir for slitne. Ikke avbryt med pause når alle er veldig ivrige.

Noen ganger er lett pausegymnastikk både bra og artig. Det gir god stemning. Det er viktig å ha det morsomt sammen, så lenge det ikke går utover det deltakerne skal lære i kurset. Når deltakerne har det gøy, blir de tryggere på andre i gruppen.

Snakk tydelig og ikke bruk for vanskelige ord

I undervisningen er det viktig å snakke tydelig og ikke for fort. Bruk god tid.

Prøv å snakke på forskjellige måter og spør deltakerne ofte om det som er tema. Da blir det mindre kjedelig og deltakerne blir engasjerte.

Ikke bruk for vanskelige ord. Fremmedord er ofte vanskelig, men det er mange ord om forskning som kursdeltakerne må lære. Når ordene er vanskelige, bruk tid og repeter.

Gi tydelige beskjeder

Gi tydelige beskjeder om hva som skal skje første kursdag. Snakk med kursdeltakerne eller send dem e-post. Sjekk at de har fått informasjonen. Gi også tydelige beskjeder underveis i kurset. Sjekk at beskjeder er forstått. Spør kursdeltakerne hvordan de ønsker å bli informert.

Gjør folk trygge

For å lære er det viktig å føle seg trygg. Bruk tid på å skape trygghet i gruppen og hos hver enkelt deltaker. I kurspakken er det eksempler på øvelser som kan brukes for å skape trygghet. Bli godt kjent med hverandre og gi praktisk informasjon, som for eksempel hvor wc er.

Lag grupperegler sammen med kursdeltakerne

Det er lurt å lage noen grupperegler første kursdag. Noen har kanskje ikke gått på kurs før og er usikker på hvordan de skal oppføre seg og hva forventningene til dem er.

Her er noen eksempler på grupperegler:

- Vi lytter til hverandre.
- Vi snakker tydelig og fint til hverandre.
- Vi lar andre snakke ferdig og venter på tur.
- Vi rekker opp hånda når vi vil si noe.
- Vi spør når vi ikke forstår hva andre sier.
- Vi ser og hører på alle.
- Vi hjelper hverandre til å kjenne oss sterke.
Vi bruker mobilen bare i pausene.

Vær godt forberedt

All undervisning krever gode forberedelser. I dette kurset må de som underviser forberede seg ekstra godt. Tenk gjennom hva som kan bli misforstått og hvordan dette kan løses på en god måte, slik at alle forstår alt som blir sagt.

Hjemmeoppgavene må tilpasses kursdeltakerne og de som er tilretteleggere for kursdeltakerne.

Medforskere og forskere som holder kurset sammen, må møtes før hver kursdag for å planlegge. Også etter kursdagen er ferdig er det viktig å tenke gjennom hvordan neste kursdag kan gjøres enda bedre.

Bruk kursdeltakernes interesser når eksempler, øvelser og hjemmeoppgaver lages.

Tilrettelegging

Kursdeltakerne kan trenge hjelp for å klare å gjennomføre kurset. Tilretteleggingen kan være rettet mot den enkelte person eller for hele kursgruppen. Det å skape trygghet er en viktig del av tilretteleggingen som vi har skrevet om i ett eget punkt. I tillegg er det viktig med praktisk tilrettelegging. Det kan for eksempel være utstyr som PC og nettverk, hjelp til å komme seg til kursstedet eller en person som hjelper til med bruken av PC og hjemmeoppgaver. Noen råd for tilretteleggingen er:

Lag en møteplan

Lag en plan for hver kursdag. Ikke ha for mange temaer på en kursdag. Bruk enkel tekst til å lage en god oversikt.

Utstyr

Hvis kurset er digitalt, sjekk om deltakerne har PC eller Ipad og tilgang til internett. Sjekk også om PC-en har de programmene som trengs. Finn ut om kursdeltakeren kan bruke PC-en og koble seg til kurslenken.

Selv om kurset ikke skal være digitalt vil mange ha nytte av å bruke PC, særlig til å gjøre hjemmeoppgaver og følge med på informasjon som blir gitt på e-post.

Transport

For noen kan det være nødvendig å få hjelp til å komme seg til og fra kurs-stedet. Kanskje trenger noen å lære seg vegen dit. Det kan være flere innganger på det stedet der kurset er, så si på forhånd hvor inngangen er og vær ute i god tid for å ta imot. Undersøk dette før kurset starter, slik at det blir en god start.

Tilretteleggere

Noen vil trenge tilretteleggere både på kursdagene og til hjemmeoppgaver, noen kanskje bare til hjemmeoppgaver. Noen kan trenge en tilrettelegger de første dagene på kurset, men vil etter hvert klare seg selvstendig. Undersøk dette før kursstart og underveis.

Tilretteleggere kan hjelpe til med å lese, forklare, følge opp beskjeder som blir gitt og være en trygghet for personen.

Tilretteleggerne må kunne oppgavene sine. Kurslederne skal gi tilretteleggerne god informasjon om hva oppgavene er. I tillegg skal deltakeren som har tilrettelegger fortelle denne hvilken hjelp hen trenger. Tilretteleggerne skal være bevisste på at det ikke er de som tar kurset, de skal holde seg i bakgrunnen og trå til ved behov.

For noen vil det være viktig at tilretteleggeren er noen de kjenner godt, og som kan gjøre at de føler seg trygge på kurset. Det gjør det lettere å lære.

Digitale kurs

Når kurset gjennomføres digitalt, må det tilpasses. Særlig gjelder dette øvelser som er på kursdagene. Ikke la det være for lange undervisningsbolker. Det å ta en pause omtrent hver halv time, kan fungere godt. Det er heller ikke lurt å ha for lange pauser slik at deltakerne begynner med andre ting. Noen har glede av at det legges inn aktiviteter i pausene, som for eksempel å fortelle hverandre vitser eller andre fortellinger.

Det er laget en egen PowerPoint om hvordan det er å delta på Zoom. I denne vises det hvordan deltakerne rekker opp hånda, slår av og på mikrofon og kamera.

Øvelser

Tilpass øvelsene til kursdeltakerne, for eksempel bruk temaer som deltakerne kjenner fra tidligere eller er spesielt interessert i.

Øvelser kan brukes til å repetere i starten av hver kursdag.

Bruk av filmer og andre ressurser på nett

Merk at det kan være lurt å skru ned hastigheten på filmer. Det gjøres ved å bruke innstillinger bak dette ikonet

REFERANSELISTE

Denne listen gir noen tips til hvor man kan lese mer om de ulike tema i opplæringsmaterialet og er derfor delt inn etter forskningsprosessen.

I tillegg til referanser her, har forskerne brukt mye av den forskningslitteratur de ellers bruker, selv om den ikke fremkommer i denne listen.

Vi har valgt å ikke sette fortløpende referanser i kunnskapsark og på presentasjoner, for å forenkle lesingen.

OM INKLUDERENDE FORSKNING

Krogstrup, H.K. (2020) Brugerinvolvering i evaluering og forskning. Metoder og formål. Hans Reitzels Forlag (1.3. Hvad er medforskning, s. 19-22).

Nilsson, H.C. & Kongsmo, T.R. (2021). *Vi er medforskere!* Orkana Forlag.

Østby, M. & Haugenes, M. (red) (2019). *Inkluderende forskning sammen med personer med utviklingshemming. En metodebok.* Universitetsforlaget. («Ingenting om oss uten oss», side 22-31).

FORSKNINGSETIKK

Se på hva utdanningsinstitusjonen har skrevet på sin nettside om rutiner for behandling av personopplysninger i forskning og studentoppgaver.

Datatilsynet (2015). Anonymisering av personopplysninger. Veileder <https://www.datatilsynet.no/globalassets/global/dokumenter-pdf/skjema-ol/regelverk/veiledere/anonymisering-veileder-041115.pdf>

De nasjonale forskningsetiske komiteene (2018). Veiledning for forskningsetisk og vitenskapelig vurdering av kvalitative forskningsprosjekt innen medisin og helsefag. <https://www.forskningsetikk.no/retningslinjer/med-helse/vurdering-av-kvalitative-forskningsprosjekt-innen-medisin-og-helsefag/>

Dubestemmer.no. Personvern er en grunnleggende rettighet (film).
<https://www.datatilsynet.no/rettigheter-og-plikter/hva-er-personvern/>

Fossheim, H. J. & Ingreid, H. (2009). Taushetsplikt. De nasjonale forskningsetiske komiteene.
<https://www.forskningsetikk.no/ressurser/fbib/personvern/taushetsplikt/>

Holmboe, M. (2021): *Taushetsplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt. En veileder*. Justis- og beredskapsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/2f0aa4fc39004edba35b8027fe80be16/veileder-om-taushetsplikt-opplysningsrett-og-opplysningsplikt.pdf>

Høgskolen i Østfold. Behandle og lagre forskningsdata.
<https://www.hiof.no/for-ansatte/arbeidsstotte/forskningsstotte/informasjonnssikkerhet-og-forskningsdata/behandle-og-lagre-forskningsdata/index.html>

Høgskolen i Østfold. Innhente data i studentprosjekter.
<https://www.hiof.no/for-ansatte/arbeidsstotte/forskningsstotte/informasjonnssikkerhet-og-forskningsdata/innhenting-av-forskningsdata-i-studentprosjekt/index.html>

Ung.no (2021). Helsepersonell har taushetsplikt.
https://www.ung.no/helsa-di/4128_Helsepersonell_har_taushtetsplikt.html

Østby, M. & Haugenes, M. (red) (2019). *Inkluderende forskning sammen med personer med utviklingshemming. En metodebok*. Universitetsforlaget. (side 80 og side 228).

HVORFOR SKAL PERSONER MED UTVIKLINGSHEMMING VÆRE MED I FORSKNING

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (2006): *Konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne*.

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (2012). Du har rett. Lettlest utgave av FN konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne.

<https://www.buudir.no/bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00003181>

Forente Nasjoner (2021). Menneskerettigheter. Hentet fra:
<https://www.fn.no/tema/menneskerettigheter/menneskerettigheter>

Forente Nasjoner (2020). Konvensjon om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne. Hentet fra: <https://www.fn.no/om-fn/avtaler/menneskerettigheter/konvensjon-om-rettighetene-til-personer-med-nedsatt-funksjonsevne>

Høgstøyl, C. og Oterhals, O.M. og Sten, M. (2019): «Min opplevelse av å være med i prosjekt». I: Inkluderende forskning sammen med personer med utviklingshemming. En metodebok. Universitetsforlaget.

Krogstrup, H.K. (2020) Brugerinvolvering i evaluering og forskning. Metoder og formål. Hans Reitzels Forlag (1.4. Brugere som medforskere, s. 22-28).

Nilsson, H.C, Kongsmo, T.R. (2021) Vi er medforskere. Orkana forlag.

Skarstad, K. (2019): *Funksjonshemmedes menneskerettigheter. Fra prinsippl til praksis*. Universitetsforlaget.

Østby, M. & Haugenes, M. (2019). *Inkluderende forskning sammen med personer med utviklingshemming. En metodebok*. Universitetsforlaget. («Ingenting om oss uten oss», side 22-31).

SAMARBEID I INKLUDERENDE FORSKNING

Chalachanová, A., Nind, M., Østby, M., Power, A., Tilley, L., Walmsley, J. Westergård, B-E. med Heia, T., Gerhardsen, A. M., Oterhals, O.M. og King, M. (2020). Building Relationships in Inclusive Research in Diverse Contexts. *Scandinavian Journal of Disability Research*, 22(1), 147–157.

Sergeant, S., Schippers, A. P., Sandvoort, H., Duijf, S., Mostert, R., Embregts, J. C. M. P., og Van Hove, G. (2020). Co-designing the Cabriotraining: A training for transdisciplinary teams. *Journal of Intellectual & Developmental Disability* 35(2), 53-6.

Nilsson, H.C, Kongsmo, T.R. (2021) Vi er medforskere. Orkana forlag.

Østby, M. & Oterhals, O. M., Haugenes, M., Sten, Magnus, Asmyhr, Å., Moe, S. og Hellzen, O. (2019): «Medforskning i "Mitt hjem – Min arbeidsplass"». I: *Inkluderende forskning sammen med personer med utviklingshemming. En metodebok*. Universitetsforlaget. Side 38-54).

Østby, M. & Haugenes, M. (2019): «Arbeidsprosessen og prinsipper for inkluderende forskning». I: *Inkluderende forskning sammen med personer med utviklingshemming. En metodebok*. Universitetsforlaget. (side 55-59).

Østby, M., Haugenes, M., Werner, G. F., Witsø, A. E., Sten, M., Høgstøyl, C. og Oterhals, O.M. (2019): «Planlegging». I: *Inkluderende forskning sammen med personer med utviklingshemming. En metodebok*. Universitetsforlaget. (side 68-77).

Østby, M., Haugenes, M., Werner, G. F., Witsø, A. E., Sten, M., Høgstøyl, C. og Oterhals, O.M. (2019): «Erfaringer med forskningsprosessen og samarbeidet». I: *Inkluderende forskning sammen med personer med utviklingshemming. En metodebok*. Universitetsforlaget. (side 108-117).

Å VÆRE MEDFORSKER

Bigby, C. og Frawley, P. (2010). Reflections on doing inclusive research in the 'Making Life Good in the Community' Study. *Journal of Intellectual & Developmental Disability*, 35(2), 53-61.

Nilsson, H.C, Kongsmo, T.R. (2021) Vi er medforskere. Orkana forlag.

Østby, M. & Haugenes, M. (2019): «Ingenting om oss uten oss». I: *Inkluderende forskning sammen med personer med utviklingshemming. En metodebok*. Universitetsforlaget. (side 22-31).

Østby, M. & Haugenes, M. (2019): «Medforskning i “Mitt hjem – Min arbeidsplass”». I: *Inkluderende forskning sammen med personer med utviklingshemming. En metodebok*. Universitetsforlaget. (side 38-54).

Østby, M., Haugenes, M., Werner, G. F., Witsø, A. E., Sten, M., Høgstøyl, C. og Oterhals, O.M. (2019): «Erfaringer med forskningsprosessen og samarbeidet». I: *Inkluderende forskning sammen med personer med utviklingshemming. En metodebok*. Universitetsforlaget. (side 108-117).

HVA ER FORSKNING

Johannessen et al. (2010) Samfunnsvitenskapelig metode. Abstrakt forlag.

Colin Robson (2008), *Real World Research* (2eds). Blackwell

Østby, M., & Haugenes, M. (Eds.). (2019). *Inkluderende forskning sammen med personer med utviklingshemming. En metodebok*. Universitetsforlaget. (side 225).

Hvordan finne gode spørsmål å forske på

<https://www.youtube.com/watch?v=4RwdX7vyWQ0>

Nysgjerrigpermetoden:

https://www.youtube.com/watch?v=m6JwTb8DTZE&list=PLg0dBOZy8qYUkL0-Tjs8SWESyURHI3y_Y

LITTERATURSØK

Søk og skriv: <https://sokogskriv.no/soking/>

Sider å søke etter litteratur:

Stiftelsen SOR. <https://stiftelsensor.no/tidsskrift>

Forskning.no. www.forskning.no

Google Scholar. <https://scholar.google.com/>

Idunn.no. www.idunn.no

FORSKNINGSSPØRSMÅL/PROBLEMSTILLING:

Nasjonal digital læringsarena (NDLA). Slik lager du en god problemstilling. <https://ndla.no/nb/subject:1:80f10045-2faa-4f6f-be0f-4c7ec9618186/topic:3:186530/topic:2:70510/resource:1:56892>

Krogstrup, H. (2020) *Brugerinvolvering i evaluering og forskning, metoder og formål*. Hans Reitzels Forlag. (4.2.4. Formulering av forskningsspørsmålet, s. 73-74).

Thidemann, I.J. (2019). Bacheloroppgaven for sykepleierstudenter- Den lille motivasjonsboken i akademisk oppgaveskriving. Universitetsforlaget.

FORSKNINGSMETODE

Johannessen, A., Tufte, P.A. & Kristoffersen, L. (2010) Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode. Abstrakt forlag. Side 32.

OBSERVASJON

Østby, M. & Haugenes, M. (red.) (2019). Inkluderende forskning sammen med personer med utviklingshemming. En metodebok. Universitetsforlaget. (side 225).

Forskningsrådet (2020). Observasjon. Nysgjerrigpersidene. <https://www.nysgjerrigper.no/laerer/nysgjerrigpermetoden/3-legg-en-plan/observasjon/>

Forskningsrådet (2020). På forskertur i naturen. Nysgjerrigpersidene. <https://www.nysgjerrigper.no/bladet/2016-2/pa-forskertur-i-naturen/>

INTERVJU

Kvale, S., & Brinkmann, S. (2017). Det kvalitative forskningsintervju (3. utg. ed.). Oslo: Gyldendal akademisk. (Del 2 Intervjuundersøkelsens syv faser, s.133-321).

Forskningsstiftelsen ALA v/ Kytte Arvidsson (2006). Fråga och svara. Råd om enkäter og frågor till personer med intellektuella funksjonshinder. Solna 2006.

Østby, M. & Haugenes, M. (red.) (2019). Inkluderende forskning sammen med personer med utviklingshemming. En metodebok. Universitetsforlaget. (side 78-81 og side 173-178).

SPØRRESKJEMA

Jacobsen, D. I. (2015). *Hvordan gjennomføre undersøkelser?: Innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. Cappelen Damm Akademisk.

Johannessen et al. (2010) Samfunnsvitenskapelig metode. Abstrakt forlag. (kap.20 og side 32 og 35).

ANALYSE

Butler, G. Cresswell, A., Giatras, N. & Tuffrey-Winje, I. (2012). Doing it together (DM Special Issue), *British Journal of Learning Disabilities*, 40, 134-142.

Kramer, JM; Kramer, JC; García-Iriarte, E. & Hammel, J. (2010) Following Through to the End: The Use of Inclusive Strategies to Analyse and Interpret Data in Participatory Action Research with Individuals with Intellectual Disabilities. *Journal of Applied research in Intellectual Disabilities*, 24 (3). <https://doi.org/10.1111/j.1468-3148.2010.00602.x>

Nilsson, H.C, Kongsmo, T.R. (2021) Vi er medforskere. Orkana forlag. (Analyse av dataene, s.37-40).

Tuffrey-Wijne, I. & Butler, G. (2010). Co-researching with people with learning disabilities: an experience of involvement in qualitative data analysis. *Health Expectation*, 13(2), 174-84.

Østby & M. Haugenes (Red.). *Inkluderende forskning sammen med personer med utviklingshemming. En metodebok*. Universitetsforlaget. (Hvordan jobbe med analyse, s 83-92 og s.238-242).

DISKUSJON

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (2006): Konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Rienecker, L., & Jørgensen, P.S (2013). Den gode oppgaven. Håndbok i oppgaveskriving på universitet og høyskole, Fagbokforlaget.

OsloMet FilMet Introduksjon til argumentasjon og drøfting – Film.

<https://film.oslomet.no/introduksjon-til-argumentasjon-og>

Søk & skriv (2021). Argumentasjon i tekst.

<https://sokogskriv.no/studieteknikk/argumentasjon-i-tekst.html>

Østby, M. og Haugenes, M. (2019) Inkluderende forskningsammen med personer med utviklingshemming. En metodebok. Universitetsforlaget. (Hvordan diskutere funnene, side 93-99 og side 243).

FORMIDLING

Forskning.no www.forskning.no

Letnes, M.A. (2016). Hvordan lage akademisk poster ved hjelp av Powerpoint? <https://mariannletnes.com/2016/10/13/hvordan-lage-akademisk-poster-ved-hjelp-av-powerpoint/>

Nilsson, H.C, Kongsmo, T.R. (2021) Vi er medforskere. Orkana forlag. (Formidling av forskningsprosjektet, s.46-49).

Svarstad, I. (2019). Hva bør et nyhetsbrev inneholde?

<https://www.dikom.no/blogg/hva-bor-et-nyhetsbrev-inneholde>

Werner, G. F., Haugenes, M. Oterhals, O.M., Sten, M, Høgstøyl, C.T., Witsø, A.E. & Østby, M. (2019). Det er viktig å bestemme selv! Sor-rapport 6/2019, s. <https://stiftelsensor.no/nyheter/item/det-er-viktig-a-bestemme-selv>

Westergård, B-E. (2021) Livsfortellinger. Å fortelle fra eget liv med hjelp fra en samtalevenn. Universitetsforlaget AS.

Østby, M., og Haugenes, M. (red.) (2019). Inkluderende forskning sammen med personer med utviklingshemming. En metodebok. Universitetsforlaget. (Formidling – å fortelle videre, side 100-107 og side 244 – 247).